

Sexuální násilí

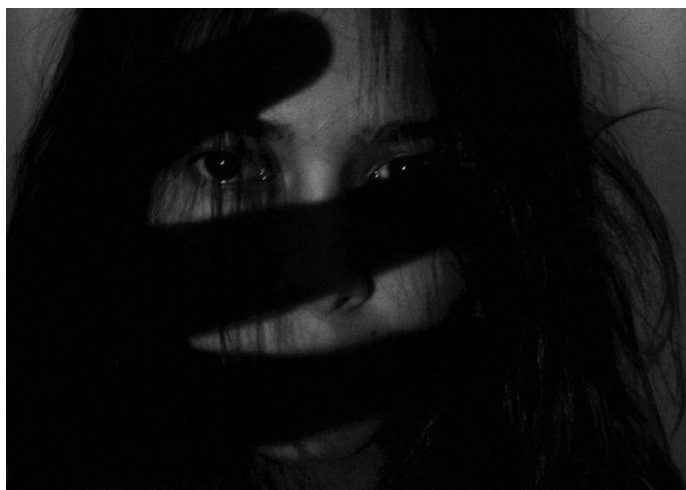
Aktuální k 31. březnu 2025

Článek 3 Úmluvy

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.

Článek 8 Úmluvy

1. Každý má právo na respektování svého soukromého (...) života (...).
2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu (...) ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Obecné zásady

K vymezení pozitivních závazků státu

„156. V minulosti vyžadovalo právo mnoha států v případech znásilnění důkaz o použití fyzické síly a vynaložení fyzického odporu. Během posledních desetiletí však lze v Evropě i dalších částech světa sledovat jasný trend ve prospěch opuštění formalistického a zužujícího výkladu práva v této oblasti (...).

164. (...) Ukazuje se, že oběti sexuálního zneužívání – zejména nezletilé dívky – často nekladou fyzický odpor, a to z důvodu řady psychologických faktorů, nebo proto, že se ze strany pachatele obávají násilí. (...)

166. Ve světle uvedeného je Soud přesvědčen, že rigidní přístup ke stíhání sexuálních deliktů, kam patří i vyžadování důkazu fyzického odporu za všech okolností, vede k riziku, že některé druhy znásilnění nebudou potrestány, a tím i k oslabení účinné ochrany sexuální autonomie jednotlivce. V souladu se současnými standardy a trendy v této oblasti je nutné vykládat pozitivní závazky členských států na poli článků 3 a 8 Úmluvy tak, že vyžadují kriminalizaci a účinné stíhání všech nekonsenzuálních sexuálních aktů, včetně těch, kde oběť nekladla fyzický odpor.“

M. C. proti Bulharsku

č. 39272/98, rozsudek ze dne 4. prosince 2003

K účinnému vyšetřování

„53. Články 3 a 8 Úmluvy státům ukládají rovněž pozitivní procesní povinnost, aby v případě, že osoba vznesla hájitelné tvrzení o tom, že byla obětí jednání v rozporu s těmito ustanoveními, provedly účinné vyšetřování, které je způsobilé objasnit skutkový stav a identifikovat, případně potrestat odpovědné osoby. Jedná se o závazek ohledně prostředků, nikoliv výsledku. Přestože tento požadavek neznamená, že by všechna trestní řízení musela vést k odsouzení, nebo dokonce uložení konkrétního trestu, nesmí vnitrostátní soudní orgány v žádném případě vzbudit zdání ochoty ponechat nepotrestané útoky na fyzickou a morální integritu osob, aby zachovaly důvěru veřejnosti v zásadu legality a aby se vyvarovaly jakéhokoliv náznaku spoluúčasti či tolerování protiprávního jednání (...).“

Z proti České republice

č. 37782/21, rozsudek ze dne 20. června 2024

„81. Vyšetřování sexuálních deliktů musí být účinné, což zahrnuje rychlost, přiměřenost, důkladnost, objektivitu a dostatečné zapojení oběti (...).“

82. (...) Vnitrostátní orgány se musí zejména skutečně pokusit objasnit okolnosti případu, a ne ukončit vyšetřování na základě unáhlených závěrů (...). Pokud nesledují zjevnou linii vyšetřování, může to v rozhodující míře podkopat účinnost vyšetřování (...).“

Y proti Bulharsku

č. 41990/18, rozsudek ze dne 20. února 2020

K výkladu a dokazování souhlasu

„91. (...) Koncept souhlasu je nutno vykládat jako svobodnou vůli každého podílet se na konkrétním sexuálním aktu, projevenou v dané chvíli a vzhledem ke všem relevantním okolnostem.“

H. W. proti Francii

č. 13805/21, rozsudek ze dne 23. ledna 2025

„177. V případě dvou protichůdných verzí událostí musí příslušné orgány posoudit jejich věrohodnost s ohledem na kontext případu a po ověření všech relevantních okolností. (...)“

181. Byť může být v praxi někdy složité prokázat absenci souhlasu při neexistenci ‚přímého‘ důkazu znásilnění, jako jsou stopy násilí či přímí svědci, příslušné orgány musí nicméně prozkoumat všechny skutečnosti a rozhodnout na základě posouzení všech souvisejících okolností. Vyšetřování a jeho závěry se musí soustředit na otázku (ne)existence souhlasu.“

M. C. proti Bulharsku

č. 39272/98, rozsudek ze dne 4. prosince 2003

K zamezení sekundární viktimizace

„139. Pozitivní závazek chránit oběti sexuálního násilí rovněž ukládá povinnost chránit jejich pověst, důstojnost a soukromý život, mj. prostřednictvím nezveřejňování osobních údajů a informací, které nesouvisí s předmětným případem. Uvedený závazek plyne ostatně z podstaty funkce soudnictví (...). V tomto smyslu je právo soudců vyjadřovat se ve svých rozhodnutích svobodně, které je projevem nezávislosti soudnictví, omezeno povinností chránit pověst a soukromý život účastníků řízení před neoprávněnými zásahy. (...)

141. Soud je přesvědčen o tom, že stíhání a trestání hraje klíčovou roli v institucionální odpovědi na genderově podmíněné násilí a v boji proti nerovnosti pohlaví. Je proto zásadní, aby se soudní orgány ve svých rozhodnutích vyhnuly reprodukování sexistických stereotypů a aby nevystavovaly ženy sekundární viktimizaci používáním obviňujících a moralizujících vyjádření, které mohou podkopat důvěru obětí v soudní systém.“

J. L. proti Itálii

č. 5671/16, rozsudek ze dne 27. května 2021

K trestání sexuálních deliktů

„63. I přes široký prostor smluvních států pro uvážení v záležitostech trestní politiky (...) patří mezi hlavní účely ukládání trestních sankcí odvěta jako forma spravedlnosti pro oběti a veřejné odstrašení zaměřeno na prevenci páchání dalších trestných činů (...).

65. V projednávané věci může přístup vnitrostátních soudů signalizovat určitý stupeň shovívavosti v trestání násilí na ženách, namísto vyslání jasné zprávy společnosti, že násilí na ženách nebude tolerováno. Taková shovívavost může následně odradit oběti od ohlašování daných činů, zatímco podle kusých údajů, které jsou v této souvislosti k dispozici, je násilí na ženách znepokojivě časté a nehlášené (...).“

Vučković proti Chorvatsku

č. 15798/20, rozsudek ze dne 12. prosince 2023

„41. (...) Výkon trestů uložených za sexuální trestné činy tvoří nedílnou součást pozitivních závazků státu na poli článků 3 a 8 Úmluvy. (...)

43. (...) Instituty amnestie i milosti spadají primárně do působnosti vnitrostátního práva členských států a neodporují mezinárodněprávním závazkům, pokud se však nejedná o činy zakládající závažné porušení základních lidských práv (...) kam lze zařadit i sexuální útok představující závažné porušení práva oběti na tělesnou a duševní integritu (...). Udělení amnestie pachateli takového útoku může v konkrétních okolnostech případu představovat porušení závazků státu na poli článků 3 a 8 Úmluvy.“

E. G. proti Moldavsku

č. 37882/13, rozsudek ze dne 13. dubna 2021

Z další judikatury

K nezbytnosti trestněprávní ochrany

K. M. proti Severní Makedonii

č. 59144/16, rozsudek ze dne 4. března 2025

Senát druhé sekce Soudu shledal jednomyslně porušení článku 8 Úmluvy v důsledku toho, že vnitrostátní právo neposkytovalo stěžovatelce účinnou ochranu před tvrzeným narušením její osobní integrity. Uvedl, že v projednávané věci, kde se jednalo o nekonsenzuální dotýkání se intimních částí těla nezletilé osoby, doprovázené komentáři sexuální povahy, byť nebylo použito násilí ani hrozby, je nutná trestněprávní ochrana.

M. Ş. D. proti Rumunsku

č. 28935/21, rozsudek ze dne 3. prosince 2024

Senát čtvrté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru o porušení článku 8 Úmluvy v souvislosti s nedostatečným právním rámcem ochrany stěžovatelky před online šikanou ze strany jejího bývalého partnera, spočívající ve zveřejňování jejích intimních fotografií. Soud podtrhl, že v případech závažnějších dopadů na oběť vyžaduje takové jednání trestněprávní ochranu; civilní prostředky nápravy nejsou dostatečné.

Söderman proti Švédsku

č. 5786/08, rozsudek velkého senátu ze dne 12. listopadu 2013

Velký senát Soudu rozhodl šestnácti hlasy proti jednomu, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy, protože švédské právo neposkytovalo stěžovatelce ochranu jejího práva na respektování soukromého života před jednáním jejího nevlastního otce, který ji filmoval skrytou kamerou v koupelně. Zdůraznil přitom, že zatímco v souvislosti se závažnými útoky na fyzickou integritu osoby by ochrana měla být zajištěna účinnými trestněprávními mechanismy, v případě méně závažných činů mezi soukromými osobami, které mohou narušovat duševní integritu, přiměřený právní rámec nemusí mít vždy trestněprávní povahu. Místo toho mohou postačovat prostředky občanského práva způsobilé poskytnout dostatečnou ochranu. Švédské právo však v dané době nezahrnovalo ani takový občanskoprávní prostředek.

K ochraně obětí při oznamování sexuálního násilí

Allée proti Francii

č. 20725/20, rozsudek ze dne 18. ledna 2024

Senát páté sekce Soudu jednomyslně konstatoval, že došlo k porušení práva na svobodu projevu sekretářky náboženské organizace, která byla odsouzena za pomluvu k trestu pokuty za to, že si e-mailem zaslaným šesti adresátům včetně inspektora práce stěžovala, že ji její nadřízený sexuálně obtěžuje. Z článku 10 Úmluvy plyne dle Soudu potřeba poskytnout náležitou ochranu osobám tvrdícím, že byly oběťmi sexuálního obtěžování. V projednávané věci postupovaly vnitrostátní soudy nepřiměřeně, když od stěžovatelky požadovaly, aby prokázala jednání, na které si stěžovala.

K výkladu a dokazování souhlasu

X proti Kypru

č. 40733/22, rozsudek ze dne 27. února 2025

Senát první sekce Soudu jednomyslně shledal porušení článků 3 a 8 Úmluvy z důvodů nedostatků při vyšetřování a stíhání tvrzeného skupinového znásilnění stěžovatelky v hotelovém resortu během dovolené v zahraničí. Upozornil přitom na to, že pokud je oběť vyslechnuta opakovaně a její výpovědi si vzájemně odporují, je potřeba zohlednit i to, za jakých okolností byla učiněna zejména první výpověď – zda to bylo např. těsně po incidentu, kdy oběť mohla být stále pod vlivem šoku, intoxikace, sedativ či spánkové deprivace, jak dlouho výslech trval, kdo se ho účastnil apod. Pakliže oběť před incidentem požívala alkohol či drogy, příslušné orgány musí zkoumat, jak to ovlivnilo její způsobilost dát k sexuální aktivitě souhlas. Rovněž jsou povinny zabývat se tím, jaké kroky podezřelí podnikli, aby se ujistili, že oběť souhlasí se sexem, resp. tím, zda podezřelí souhlas pouze nepředpokládali na základě předchozího chování oběti. Existenci souhlasu se skupinovým sexem dle Soudu nelze vyvozovat z toho, že oběť se údajně v minulosti dobrovolně účastnila jiných skupinových sexuálních aktivit.

„119. Kredibilita stěžovatelky byla podle všeho posuzována optikou předsudečných genderových stereotypů a postojů obviňujících oběť (...). Tím, že se příslušné orgány soustředily na předchozí chování stěžovatelky, jako by naznačovaly, že jelikož se tato údajně již v minulosti účastnila skupinových sexuálních aktivit, nelze se domnívat, že by účast na takových aktivitách odmítla v den tvrzeného znásilnění. Soud připomíná, že okolnosti týkající se chování oběti či její osobnosti nemohou zbavit příslušné orgány povinnosti provést účinné vyšetřování (...).“

I. C. proti Moldavsku

č. 36436/22, rozsudek ze dne 27. února 2025

Senát páté sekce Soudu konstatoval jednomyslně porušení článků 3 a 8 Úmluvy kvůli absenci účinného vyšetřování tvrzeného sexuálního zneužívání stěžovatelky, dospělé osoby s mentálním postižením. Zdůraznil, že pro posouzení existence souhlasu je právně irrelevantní skutečnost, že oběť v rámci výslechu na přímou otázku policisty připustila, že dané sexuální aktivity jí přinášely potěšení. Takový dotaz je navíc nevhodný, necitlivý, škodlivý a pramení ze stereotypu, že za sexuální útok je nějakým způsobem odpovědná ženská oběť.

H. W. proti Francii

č. 13805/21, rozsudek ze dne 23. ledna 2025

Senát páté sekce Soudu rozhodl jednomyslně o porušení článku 8 Úmluvy v důsledku odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, dle něhož vinu za rozvod nese výlučně stěžovatelka, protože během posledních osmi let před podáním žádosti o rozvod odmítala mít s manželem jakékoliv intimní vztahy. To odvolací soud vyhodnotil jako závažné a dlouhodobé porušování manželských povinností, které činí společný život nesnesitelným. Dle Soudu však uvedený výklad vůbec nebere v potaz potřebu souhlasu v intimních vztazích. Z dosavadní judikatury Soudu plyne, že všechny nesouhlasné sexuální vztahy představují sexuální násilí. Už samotná existence takto vykládané „manželské povinnosti“ je tedy v rozporu se sexuální svobodou a právem rozhodovat o vlastním těle. K argumentu vlády, dle něhož souhlas s manželstvím zahrnuje i souhlas s budoucími sexuálními vztahy mezi manžely, Soud uvedl, že v duchu této logiky by pak manžela nebylo možné stíhat za znásilnění manželky. To je ale neakceptovatelné a v rozporu nejenom s civilizovaným ponětím manželství, ale také, a hlavně, se základními cíli Úmluvy, jejíž podstatou je respektování lidské důstojnosti.

N. Ö. proti Turecku

č. 24733/15, rozsudek ze dne 14. ledna 2025

Senát druhé sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru o porušení článku 8 Úmluvy v případě, kdy vnitrostátní soudy osvobodily osobu obviněnou ze sexuálního útoku na stěžovatelku s poukazem na to, že stěžovatelka nahlásila útok až po téměř dvou letech, přičemž tato prodleva staví její důvěryhodnost do negativního světla. Dle Soudu stereotypní představy a předpoklady o tom, jak by se měly chovat oběti sexuálního násilí, nejsou akceptovatelné. Každé vyšetřování

takového násilí vyžaduje posouzení konkrétních okolností případu. V dané věci se jednalo o tvrzený útok ze strany nadřízeného stěžovatelky. Při rozhodování oběti o tom, zda věc nahlásí, může hrát roli např. obava ze ztráty zaměstnání či z odplaty, jakož i další psychologické faktory spojené s traumatem. Příslušné orgány musí tedy načasování trestního oznámení posoudit v kontextu případu jako celku. Jsou taky povinny provést všechny dostupné důkazy a v jejich světle pak posoudit kredibilitu rozličných verzí dané události.

Y proti České republice

č. 10145/22, rozsudek ze dne 12. prosince 2024

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení článků 3 a 8 Úmluvy v souvislosti s nedostatečnou reakcí státu na tvrzené sexuální zneužívání stěžovatelky římskokatolickým knězem. Příslušné orgány se náležitě nezabývaly konkrétními skutkovými okolnostmi případu relevantními pro posouzení otázky, zda stěžovatelka s jednáním dotyčného skutečně souhlasila, a to zejména aspekty související s její zvláštní zranitelností a odkázaností na podezřelého, včetně jejího psychického stavu, pokusů o sebevraždu a hmotné nouze. Dále pochybily v tom, že tvrzené jednání neposuzovaly komplexně, v celém jeho trvání, ale pouze ve světle pozdějších aktů, kdy stěžovatelka na projev své vůle už rezignovala.

Z proti České republice

č. 37782/21, rozsudek ze dne 20. června 2024

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení článků 3 a 8 Úmluvy v souvislosti s nedostatečnou reakcí státu na tvrzené sexuální zneužívání stěžovatelky římskokatolickým knězem, kdy se příslušné orgány náležitě nezabývaly konkrétními skutkovými okolnostmi případu relevantními pro posouzení otázky, zda stěžovatelka s jednáním dotyčného skutečně souhlasila, včetně toho, že se jednalo o jejího vysokoškolského učitele, vedoucího její diplomové práce, zpovědníka a duchovního vůdce, tudíž se vůči ní nacházel v pozici autority. Soud dále zdůraznil, že příslušné orgány jsou povinny provést kontextuální hodnocení skutkového stavu a zejména zohlednit psychický stav oběti *in concreto*, a ne toliko poukázat na to, že se jednalo o dospělou osobu. Je potřeba posoudit také otázku, zda v důsledku toho, že oběť byla v minulosti terčem sexuálního zneužívání, netrpěla posttraumatickou reakcí. Oběť může přitom relevantní nesouhlas projevit nejenom během daných aktů, ale i následně.

X proti Řecku

č. 38588/21, rozsudek ze dne 13. února 2024

Senát třetí sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že vzhledem k neprovedení účinného vyšetřování a nedostatečné reakci ze strany vnitrostátních orgánů na stěžovatelkou vznesené obvinění ze znásilnění došlo k porušení pozitivních závazků státu vyplývajících z článků 3 a 8 Úmluvy. Soud zdůraznil, že v případě protichůdných verzí událostí musí příslušné orgány dostatečně posoudit jejich věrohodnost. V této souvislosti je nutné zohlednit mj. nízký věk oběti a absenci předchozích sexuálních zkušeností, případně to, zda měla důvod dotyčného křivě obvinít. Existenci souhlasu nelze dovozovat pouze ze skutečnosti, že oběť po skutku neodmítla doprovod tvrzeného pachatele domů.

C proti Rumunsku

č. 47358/20, rozsudek ze dne 30. srpna 2022

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy, jelikož trestní vyšetřování sexuálního obtěžování stěžovatelky na pracovišti trpělo významnými nedostatky a nebyly naplněny pozitivní závazky

státu. Dle Soudu bylo potřeba při posuzování souhlasu vzít v potaz, zda mezi stěžovatelkou a tvrzeným pachatelem existovala mocenská nerovnováha, plynoucí z pracovněprávní podřízenosti.

K právům obětí v řízení

I. C. proti Moldavsku

č. 36436/22, rozsudek ze dne 27. února 2025

Senát páté sekce Soudu konstatoval jednomyslně porušení článků 3 a 8 Úmluvy kvůli absenci účinného vyšetřování tvrzeného sexuálního zneužívání stěžovatelky, dospělé osoby s mentálním postižením. Dle Soudu není přípustné, aby vnitrostátní soudy posuzovaly rozsah traumatických dopadů zneužívání na oběť, aniž by při výkladě její výpovědi o tom, co zažila, náležitě zohlednily její zranitelnost plynoucí z mentálního postižení.

M. G. proti Litvě

č. 6406/21, rozsudek ze dne 20. února 2024

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že vnitrostátní orgány v nepřiměřeně dlouhém trestním řízení, ve kterém byl nepodmíněný trest odnětí svobody odvolacím soudem přeměněn na podmíněný, nedostatečně reagovaly na pokus o znásilnění nezletilého. Tím došlo k porušení procesních povinností státu vyplývajících z článku 3 Úmluvy. Soud podtrhl povinnost vnitrostátních orgánů provést psychologické či psychiatrické vyšetření a posouzení nezletilé oběti bez zbytečného odkladu a bez čekání na to, až oběť o takové posouzení sama požádá.

X proti Řecku

č. 38588/21, rozsudek ze dne 13. února 2024

Senát třetí sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že vzhledem k neprovedení účinného vyšetřování a nedostatečné reakci ze strany vnitrostátních orgánů na stěžovatelkou vznesené obvinění ze znásilnění došlo k porušení pozitivních závazků státu vyplývajících z článků 3 a 8 Úmluvy. Dle Soudu se stěžovatelce mělo v řízení dostat práva na ustanovení kvalifikovaného tlumočníka, jehož prostřednictvím by si mohla ověřit správnost své výpovědi, práva na přijetí opatření k zamezení kontaktu s obviněným během vyšetřování, práva na to, aby výslech vedla osoba stejného pohlaví jako ona, jakož i práva na informování o postupu trestního vyšetřování v jazyce, kterému rozumí.

B proti Rusku

č. 36328/20, rozsudek ze dne 7. února 2023

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení článku 3 Úmluvy v důsledku sekundární viktimizace mimořádně zranitelné nezletilé stěžovatelky, k níž došlo v trestním řízení týkajícím se jejího sexuálního zneužití několika osobami, třebaže pachatelé byli nakonec odsouzeni a potrestáni. Dle Soudu má stát povinnost odpovídajícím způsobem vyškolit osoby vyšetřující sexuální zneužívání nezletilých, čemuž koresponduje právo oběti na to, aby ji vyslyšel takto vyškolený odborník.

C proti Rumunsku

č. 47358/20, rozsudek ze dne 30. srpna 2022

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy, jelikož trestní vyšetřování sexuálního obtěžování stěžovatelky na pracovišti trpělo významnými nedostatky a nebyly naplněny pozitivní závazky státu. Dle Soudu měly příslušné orgány podniknout kroky je zjištění, jaké důsledky způsobilo stěžovatelce tvrzené jednání, včetně nařízení psychologického posudku.

N. Ç. proti Turecku

č. 40591/11, rozsudek ze dne 9. února 2021

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že vnitrostátní orgány nedostály povinnosti provést účinné vyšetřování pohlavního zneužívání nezletilé stěžovatelky, a to z důvodu délky trestního řízení a nedostatečné ochrany práv stěžovatelky. Dále shledal, že vnitrostátní orgány selhaly při ochraně osobní integrity stěžovatelky v průběhu trestního řízení. Došlo tak k porušení článků 3 a 8 Úmluvy. Dle Soudu měla mít stěžovatelka zejména právo na podporu sociálního pracovníka, psychologa nebo jiného odborníka a právo na přijetí opatření za účelem jejího oddělení od obžalovaných na soudních jednáních.

K vyvažování práv obětí a práv obhajoby

J. L. proti Itálii

č. 5671/16, rozsudek ze dne 27. května 2021

Senát první sekce Soudu dospěl šesti hlasy proti jednomu k závěru, že došlo k porušení pozitivních závazků státu na poli článku 8 Úmluvy chránit soukromý život stěžovatelky, jelikož vnitrostátní soud v odůvodnění rozsudku zprošťujícího šest mužů obvinění z jejího znásilnění poukazoval na irelevantní skutečnosti ohledně stěžovatelčina osobního a intimního života a použil genderové stereotypy. V rozsudku Soud uvedl i to, že pokud zástupci obhajoby ve snaze podkopat důvěryhodnost oběti kladou této osobní otázky, které se týkají jejího rodinného života, sexuální orientace a intimních preferencí, přičemž dané otázky nesouvisejí s vyšetřovanou událostí, je potřeba, aby soud přijal opatření na ochranu intimity oběti s cílem zabránit obhajobě, aby ji při výslechu očeřovala nebo zbytečně rozrušovala.

Y. proti Slovinsku

č. 41107/10, rozsudek ze dne 28. května 2015

Senát páté sekce Soudu rozhodl jednomyslně, že vnitrostátní orgány nedostály povinnosti vyplývající z článku 3 Úmluvy provést účinné vyšetřování údajného pohlavního zneužití stěžovatelky, a to z důvodu délky trestního řízení. Šesti hlasy proti jednomu Soud dále shledal, že selháním vnitrostátních orgánů ochránit osobní integritu stěžovatelky v průběhu trestního řízení došlo k porušení jejího práva na ochranu soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy. V této souvislosti Soud uvedl, že pokud výpověď oběti představuje jediný přímý důkaz, z požadavku spravedlivého procesu plyne, že obhajobě musí být poskytnuta příležitost ji vyslechnout. Jelikož ale tento výsledek představuje pro oběť riziko dalšího traumatu, musí probíhat pod pečlivým dohledem vnitrostátních soudů. Obhajobě sice musí být ponechán určitý prostor ke zpochybnění věrohodnosti oběti, avšak její výsledek by neměl být prostředkem k jejímu ponížení, zastrašení či zpochybnění jejího charakteru, ani by neměl probíhat útočným způsobem.

Rosin proti Estonsku

č. 26540/08, rozsudek ze dne 19. prosince 2013

Senát první sekce Soudu většinou pěti hlasů proti dvěma rozhodl, že došlo k porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy tím, že jeho odsouzení za pohlavní zneužití dvou nezletilých chlapců bylo v rozhodující míře založeno na audiovizuálním záznamu výpovědi jedné z obětí pořízeném v průběhu přípravného řízení, aniž by byla obhajobě dána příležitost klást v průběhu výslechu oběti otázky. Soud uznal, že připuštěním záznamu z výpovědi nezletilého svědka byl sledován legitimní cíl spočívající v ochraně dětské oběti pohlavního zneužívání. Sporná výpověď byla nicméně rozhodujícím důkazem pro vinu stěžovatele, jelikož další důkazy byly pouze nepřímé. Výslech nezletilého v přípravném řízení byl proveden s příslibem, že již nebude vypovídat na hlavním líčení, aniž by byl k dispozici znalecký posudek. Ten byl sice zpracován později, avšak v tu dobu již nebylo možné napravit pochybení vyšetřujících orgánů, jelikož obhajoba ztratila možnost klást svědkovi dotazy, které by dle Soudu pravděpodobně nezhoršily jeho utrpení.

„62. (...) vnitrostátní orgány jednaly v nejlepším zájmu dítěte, když odmítly předvolat údajnou oběť trestného činu k podání výpovědi v hlavním líčení. Navíc přehrávání videonahrávky výpovědi oběti před soudem umožnilo, aby soud i stěžovatel mohli pozorovat, jak byl výslech proveden a posoudit chování [nezletilého svědka] (...). Nicméně s ohledem na důležitost jeho výpovědi (...) výše uvedené nepostačovalo k zajištění práv stěžovatelovy obhajoby (...). Zůstává skutečností, že stěžovatel nikdy neměl příležitost klást oběti otázky (...). Soud (...) zdůrazňuje, že výše uvedené nemůže být chápáno tak, že orgány činné v trestním řízení měly povinnost provést konfrontaci mezi stěžovatelem a [nezletilým svědkem], nebo zajistit křížový výslech [nezletilého svědka] v hlavním líčení. V případech, jako je tento, je spíše problémem, zda bylo možné klást otázky svědkovi, například skrze stěžovatelova obhájce, policejního vyšetřovatele nebo psychologa, v prostředí kontrolovaném orgány činnými v trestním řízení a způsobem, který se nemusel podstatně lišit od výslechu, který byl stejně těmito orgány [v přípravném řízení] proveden (...).“

K sekundární viktimizaci

1. postupem orgánů činných v trestním řízení

B proti Rusku

č. 36328/20, rozsudek ze dne 7. února 2023

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení článku 3 Úmluvy v důsledku sekundární viktimizace mimořádně zranitelné nezletilé stěžovatelky, k níž došlo v trestním řízení týkajícím se jejího sexuálního zneužití několika osobami, třebaže pachatelé byli nakonec odsouzeni a potrestáni. Dle Soudu došlo k sekundární viktimizaci v důsledku opakovaných výslechů stěžovatelky, počtu a pohlaví vyšetřovatelů, nezajištění přiměřených prostor pro výslechy, zbytných výpovědí na místech činu, zbytné konfrontace s pachateli při rekognici, nezohlednění zhoršujícího se psychického stavu stěžovatelky v průběhu řízení a jejího výslechu na hlavním líčení.

N. Ç. proti Turecku

č. 40591/11, rozsudek ze dne 9. února 2021

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že vnitrostátní orgány nedostály povinnosti provést účinné vyšetřování pohlavního zneužívání nezletilé stěžovatelky, a to z důvodu délky trestního řízení a nedostatečné ochrany práv stěžovatelky. Dále shledal, že vnitrostátní orgány selhaly při ochraně osobní integrity stěžovatelky v průběhu trestního řízení. Došlo tak k porušení článků 3 a 8 Úmluvy. Dle Soudu byla sekundární viktimizace zapříčiněna zbytnou rekonstrukcí znásilnění, nadměrným počtem lékařských vyšetření a zbytnou konfrontací s obžalovanými na soudních jednáních.

2. průtahy v řízení

S. Z. proti Bulharsku

č. 29263/12, rozsudek ze dne 3. března 2015

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně konstatoval porušení článku 3 Úmluvy v důsledku toho, že trestní řízení týkající se sexuálního násilí spáchaného na stěžovatelce trvalo celkem 14 let. Dle Soudu měly tyto průtahy na oběť nepochybně negativní dopady. V důsledku útoku byla psychologicky velmi zranitelná a průtahy zapříčinily, že byla ponechána ve stavu nejistoty, co se týče výsledku soudního řízení a potrestání pachatelů, a musela opakovaně předstoupit před soud a znovuprožívat dané události.

W. proti Slovinsku

č. 24125/06, rozsudek ze dne 23. ledna 2014

Senát páté sekce Soudu shledal jednomyslně porušení článku 3 Úmluvy v souvislosti s tím, že trestní řízení ohledně skupinového znásilnění stěžovatelky trvalo celkem 15 let.

„69. Soud souhlasí se stěžovatelkou, že prodlévání v nejistotě a další negativní důsledky průtahů, zejména nutnost znovu a znovu prožívat bolestivé události ve třech odlišných řízeních, způsobily stěžovatelce zbytečné utrpení a frustraci, kterým bylo možné se vyhnout, pokud by trestněprávní mechanismus zaměřený na prevenci a potrestání sexuální trestné činnosti byl uplatněn účinným a promptním způsobem. V této souvislosti Soud dodává, že selhání státu v zajištění účinného stíhání znásilnění nelze omluvit poukazem na přetíženost příslušných soudů (...). Neomlouvají ho ani časté změny v osobách soudců zabývajících se stěžovatelčím případem. Jak již Soud mnohokrát konstatoval, je odpovědností státu, aby zajistil fungování soudního systému způsobem, který soudům umožní plnit si své funkce v souladu s požadavky Úmluvy (...).“

3. odůvodněním rozhodnutí o odložení věci

X proti Kypru

č. 40733/22, rozsudek ze dne 27. února 2025

Senát první sekce Soudu jednomyslně shledal porušení článků 3 a 8 Úmluvy z důvodů nedostatků při vyšetřování a stíhání tvrzeného skupinového znásilnění stěžovatelky v hotelovém resortu během dovolené v zahraničí. Poukázal přitom na to, že z hlediska Úmluvy není přijatelné, pokud rozhodnutí státního zástupce o odložení věci naznačuje, že jelikož se stěžovatelka v minulosti účastnila skupinových sexuálních aktivit, nelze se domnívat, že by ve vztahu k předmětnému incidentu účast na takových aktivitách odmítla.

M. Ş. D. proti Rumunsku

č. 28935/21, rozsudek ze dne 3. prosince 2024

Senát čtvrté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru o porušení článku 8 Úmluvy v souvislosti s nedostatečným právním rámcem ochrany stěžovatelky před online šikanou ze strany jejího bývalého partnera, spočívající ve zveřejňování jejich intimních fotografií. Rozhodnutí o odložení věci poukazovalo na to, že jelikož stěžovatelka posílala podezřelému své fotografie v „necudných pózách“, do značné míry sama přispěla k tomu, aby se jejich vztah posunul do „vyhroceně sexuální“ podoby. Tyto úvahy však dle Soudu neměly žádnou relevanci pro posouzení případné trestní odpovědnosti podezřelého.

C proti Rumunsku

č. 47358/20, rozsudek ze dne 30. srpna 2022

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy, jelikož trestní vyšetřování sexuálního obtěžování stěžovatelky na pracovišti trpělo významnými nedostatky a nebyly naplněny pozitivní závazky státu. Dle Soudu rozhodnutí o odložení věci obsahuje řadu tvrzení o soukromém životě stěžovatelky a údajných důvodech, které ji měly vést k podání trestního oznámení, aniž by státní zástupce vysvětlil, k jakému účelu sloužila jejich rozsáhlá a detailní reprodukce. Jednalo se přitom o necitlivé a neuctivé výroky, které stěžovatelku stigmatizovaly.

4. odůvodněním soudního rozhodnutí

J. L. proti Itálii

č. 5671/16, rozsudek ze dne 27. května 2021

Senát první sekce Soudu dospěl šesti hlasy proti jednomu k závěru, že došlo k porušení pozitivních závazků státu na poli článku 8 Úmluvy chránit soukromý život stěžovatelky, jelikož vnitrostátní soud v odůvodnění rozsudku zprošťujícího šest mužů obvinění z jejího znásilnění poukazoval na irelevantní skutečnosti ohledně stěžovatelčina osobního a intimního života a použil genderové stereotypy. Dle Soudu v případě, kde je klíčovou otázkou důvěryhodnosti oběti, může být odůvodněné poukázat na její minulé vztahy s obviněnými, případně na její jednání během předmětné události. Pokud však soud v odůvodnění svého rozhodnutí zmiňuje okolnosti irelevantní pro účely posouzení dané věci, jako např. rodinný stav oběti, její milostný život, sexuální orientace, umělecké aktivity či způsob oblékání, nejedná se o postup, který by byl nezbytný za účelem zajištění práv obhajoby.

K ochraně soukromí oběti

A. P. proti Arménii

č. 58737/14, rozsudek ze dne 18. června 2024

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně shledal porušení článku 3 Úmluvy kvůli nedodržení pozitivního závazku státu zavést preventivní a bezpečnostní opatření k ochraně čtrnáctileté dívky před sexuálním zneužíváním ve škole učitelem. Konstatoval i porušení práva na respektování soukromého života stěžovatelky dle článku 8 Úmluvy, protože ve veřejně přístupné online databázi došlo ke zveřejnění jejího jména, adresy a kompletních textů soudních rozsudků o zamítnutí její občanskoprávní žaloby o náhradu škody za sexuální zneužívání, a to navzdory její žádosti o anonymizaci. Soud poukázal na to, že občanskoprávní nárok měl přímou spojitost se sexuálním zneužíváním a zveřejnění daných informací uvrhlo oběť a její rodinu do pokračující nejistoty ohledně toho, že může být identifikována jako oběť sexuálního trestného činu.

Ramadan proti Francii

č. 23443/23, rozhodnutí ze dne 9. ledna 2024

Senát páté sekce Soudu jednomyslně odmítl pro zjevnou neopodstatněnost stížnost na porušení svobody projevu dle článku 10 Úmluvy podanou stěžovatelem, který byl odsouzen k peněžitě pokutě za zveřejnění jména oběti znásilnění, ze kterého byl obžalován, a to během trestního řízení a poté, co oběť na internetu sama zveřejnila informace umožňující její identifikaci. Dle Soudu bylo zřejmé, že šířením identity oběti neměl stěžovatel v úmyslu účastnit se debaty o otázce veřejného zájmu, ale chtěl se veřejně bránit proti obvinění ze znásilnění. Žalovaný stát měl proto široký prostor pro uvažování.

K presumpci nevinoty tvrzeného pachatele

Peltereau-Villeneuve proti Švýcarsku

č. 60101/09, rozsudek ze dne 28. října 2014

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně dospěl k závěru o porušení presumpce nevinoty ve smyslu čl. 6 odst. 2 Úmluvy tím, že státní zástupce v odůvodnění usnesení o zastavení trestního stíhání za sexuální trestný čin konstatoval, že třebaže je předmětné jednání již promlčeno, ze strany stěžovatele se nepochybně jednalo o spáchání trestného činu, přičemž soudy toto rozhodnutí následně potvrdily.

K trestání sexuálních deliktů

M. G. proti Litvě

č. 6406/21, rozsudek ze dne 20. února 2024

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že vnitrostátní orgány v nepřiměřeně dlouhém trestním řízení, ve kterém byl nepodmíněný trest odnětí svobody odvolacím soudem přeměněn na podmíněný, nedostatečně reagovaly na pokus o znásilnění nezletilého. Tím došlo k porušení procesních povinností státu vyplývajících z článku 3 Úmluvy. Tyto povinnosti sice nevyžadují, aby pachatelé sexuálních útoků musely v každém případě vykonat trest odnětí svobody, nicméně aby nevznikl pocit beztrestnosti a bylo zajištěno účinné odstrašení od sexuálních trestných činů spáchaných zejména na nezletilých, musí být rozhodnutí o uložení podmíněného trestu odnětí svobody řádně odůvodněno. K tomu však v projednávané věci nedošlo.

Vučković proti Chorvatsku

č. 15798/20, rozsudek ze dne 12. prosince 2023

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nahrazením trestu odnětí svobody trestem veřejně prospěšných prací za spáchání opakovaného sexuálního násilí vůči stěžovateli, aniž by toto bylo podrobeno pečlivému přezkumu všech relevantních aspektů případu, došlo k porušení pozitivních závazků státu vyplývajících z článků 3 a 8 Úmluvy. Vnitrostátní soudy nijak nevzaly v potaz řadu faktorů, které byly podle vnitrostátního práva relevantní v procesu trestání, jako např. důsledky trestného činu pro stěžovatelku, chování pachatele po spáchání činů, jeho výhrůžky stěžovatelce nebo jeho naprostá absence lítosti či snahy jakkoliv kompenzovat škodu způsobenou stěžovatelce. Nadto odvolací soud při zmírnění trestu argumentoval tím, že od spáchání trestného činu uplynuly už čtyři roky a dotýčný za tu dobu nespáchal žádné další trestné činy, nikterak však přitom nezmínil vysokou závažnost dané trestné činnosti, ani nevysvětlil, proč pouhé plynutí času převážilo nad závažnými přitěžujícími okolnostmi.

„121. Odvolací soud ve svém rozhodnutí (...) nevysvětlil, jaké okolnosti spáchaného trestného činu či které aspekty osobní situace pachatele odůvodňovaly rozhodnout o uložení podmíněného trestu (...). Ve svém dovolání k nejvyššímu soudu stěžovatel poukázal na to, že pachatel si zaslouží přísný trest, zejména proto, že stěžovatel byl nezletilý, k napadení došlo v přítomnosti jeho dvoutetého bratra a pachatel byl v minulosti odsouzen (...). Nejvyšší soud se však těmito argumenty nezabýval (...). Nadto žádný ze soudů nevzal v úvahu, že k pokusu o znásilnění došlo u stěžovatele doma, kde se měl cítit bezpečně, a že pachatel byl členem jeho širší rodiny (...) což by nicméně dle relevantních mezinárodních dokumentů mělo představovat přitěžující okolnost (...).

123. Vnitrostátní soudy tedy nepředložily dostatečné a přesvědčivé důvody pro uložení podmíněného trestu, které by se týkaly okolností činu, osobnosti pachatele či jiných penologických faktorů. Lze se jen domnívat, že zde významnou roli hrála délka řízení, ta však byla přičitatelná především vnitrostátním orgánům (...).

124. (...) Rozhodnutí o uložení podmíněného trestu tak nebylo přijato po pečlivém přezkoumání všech okolností dané věci (...), jakými byly věk a zranitelnost oběti, okolnosti útoku, rodinné vztahy mezi obětí a pachatelem, autoritativní postavení pachatele vůči oběti a následky útoku na fyzické a duševní zdraví oběti (...).

125. Soud si je vědom skutečnosti, že uložení podmíněného trestu může představovat užitečný způsob, jak změnit chování pachatele a zajistit dlouhodobější ochranu oběti (...). V projednávané věci však vnitrostátní soudy neuložily pachateli žádnou povinnost stanovenou v tomto směru v trestním řádu, jako např. omluvu stěžovateli, účast na nápravném programu či zdržení se kontaktu se stěžovatelem (...).“

K nucené prostituci

B. B. proti Slovensku

č. 48587/21, rozsudek ze dne 24. října 2024

Senát první sekce Soudu jednomyslně shledal porušení článku 4 Úmluvy v jeho procesní složce tím, že vnitrostátní orgány neprovedly účinné vyšetřování věrohodného podezření o tom, že stěžovatelka byla obětí obchodování s lidmi a nucené prostituce. Pachatel byl sice odsouzen, ale za trestný čin kuplířství, u něhož zákon ukládal nižší trest než u trestného činu obchodování s lidmi.

M. A. a ostatní proti Francii

č. 63664/19, rozsudek ze dne 25. července 2024

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že kriminalizací nákupu sexuálních služeb nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy, jelikož toto opatření, které bylo součástí komplexního systému boje s prostitucí a obchodem s lidmi, spadalo do širokého prostoru pro uvážení státu v dané oblasti.

S. M. proti Chorvatsku

č. 60561/14, rozsudek ze dne 25. června 2020

Velký senát Soudu jednomyslně rozhodl, že vnitrostátní orgány porušily článek 4 Úmluvy v jeho procesní složce tím, že neprovedly účinné vyšetřování, byť stěžovatelka uvedla hájitelné tvrzení a existovaly *prima facie* důkazy o tom, že se mohla stát obětí obchodování s lidmi či nucené prostituce. Jelikož nebyly prošetřeny všechny relevantní skutečnosti, vyšetřování trpělo závažnými nedostatky a bylo postaveno převážně na tvrzeních stěžovatelky, které podezřelý popřel, nebylo možné objasnit povahu jejich vztahu, a zda byla skutečně vykořisťována.

K nezletilým pachatelům

Í. G. proti Turecku

č. 32887/19, rozsudek ze dne 27. dubna 2024

Soud rozhodl o porušení procesní složky článku 3 Úmluvy v souvislosti s nedostatečnou reakcí státu na znásilnění stěžovatele nezletilými osobami. Trestní řízení bylo nepřiměřeně dlouhé, což vedlo k promlčení činu a nepotrestání pachatelů. Ústavní soud sice uznal porušení procesních závazků státu podle článku 3 Úmluvy a přiznal stěžovateli odškodnění, avšak podle Soudu bylo příliš nízké; stěžovatel tudíž nepozbyl postavení oběti namítaného porušení Úmluvy.

A. P. proti Moldavsku

č. 41086/12, rozsudek ze dne 26. října 2021

Senát druhé sekce Soudu shledal jednomyslně, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy v jeho procesní složce, když vnitrostátní orgány důkladně nevyšetřily tvrzení stěžovatele, že se stal ve věku pěti let obětí sexuálního zneužití ze strany dvanáctiletého chlapce, a při vyšetřování událostí nezohlednily zvláštní zranitelnost nezletilého stěžovatele, kterému nezajistily odpovídající pomoc při kontaktu s policií. Soud zdůraznil, že pokud pachatel sexuálního násilí nedosahoval v dané době věku trestní odpovědnosti, a není tak možné zahájit proti němu trestní stíhání, vnitrostátní orgány mají stále procesní povinnost věc prošetřit, a to zejména v situaci, kdy namítané útoky potenciálně představují

jednání zakázané článkem 3 Úmluvy. Takové vyšetřování, způsobilé vést k přijetí vhodných opatření ve vztahu k dětem, které měly spáchat protiprávní činy, ale nebyly trestně odpovědné, je v zásadě pro účely článku 3 Úmluvy dostatečné.

K sexuálnímu násilí na dětech ve veřejných institucích a náhradní péči

A. P. proti Arménii

č. 58737/14, rozsudek ze dne 18. června 2024

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně shledal porušení článku 3 Úmluvy kvůli nedodržení pozitivního závazku státu zavést preventivní a bezpečnostní opatření k ochraně čtrnáctileté žákyně základní školy s lehkým mentálním postižením před sexuálním zneužíváním ve škole učitelem. Pachatel byl sice stíhán a odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, avšak stát nepřijal náležitá preventivní opatření a nezavedl přiměřený regulační rámec na prevenci, detekci a nahlásování sexuálního zneužívání žáků. Dle Soudu by učitelé obecně měli být školeni a mít k dispozici metodiku ohledně toho, jak identifikovat zneužívání žáků a jak postupovat, pokud se ve škole objeví takové podezření nebo oznámení. V tomto preventivním systému by nadto měly existovat zvláštní pojistky a záruky pro děti s postižením, které jsou ještě víc zranitelné.

Loste proti Francii

č. 59227/12, rozsudek ze dne 3. listopadu 2022

Senát páté sekce Soud shledal jednomyslně porušení článku 3 Úmluvy ve vztahu k dítěti umístěnému do náhradní péče v rodině, kde bylo následně dlouhodobě sexuálně zneužíváno, a to z důvodu nedostatečného uplatnění preventivních opatření na detekování rizika. Soud poukázal na to, že místní sociální orgán konal návštěvy v rodině zřídka a nepravidelně a jeho zprávy z návštěv byly povrchní a formální. Byť stěžovatelka krátce po umístění do rodiny začala vykazovat známky stresu a školního neúspěchu, sociální orgán s ní pravidelně neprováděl individuální sezení v prostorách úřadu, ani se o její situaci neinformoval ve školách, které navštěvovala. I když tedy na to sociální orgán měl právní mechanismy, nevytvořil si se stěžovatelkou vztah důvěry a sdílení, který v rozhodné době reálně mohl zabránit jejímu zneužívání v rodině. Na závěru o porušení článku 3 Úmluvy nemění nic ani to, že dítě si na náhradní rodinu u státních orgánů nikdy nestěžovalo.

X a ostatní proti Bulharsku

č. 22457/16, rozsudek velkého senátu ze dne 2. února 2021

Velký senát Soudu rozhodl devíti hlasy proti osmi, že neprovedením účinného vyšetřování stížnosti dětí na sexuální zneužívání v dětském domově, kde donedávna žily, došlo k porušení článku 3 Úmluvy v jeho procesní složce. Naopak neshledal, a to jednomyslně, porušení hmotněprávní složky článku 3 Úmluvy, tedy že by stát selhal v přijetí pravidel pro ochranu dětí žijících v institucích a v přijetí preventivních operativních opatření k jejich ochraně před špatným zacházením. Připomněl přitom, že stát má pozitivní závazek zavést vhodný právní a regulační rámec k ochraně dětí žijících v institucích před narušením jejich fyzické a morální integrity, přičemž tento závazek má zvláštní důležitost v kontextu veřejných služeb s povinností ochrany zdraví a prospívání dětí, zejména když jsou tyto děti zvlášť zranitelné a pod výlučnou kontrolou orgánů státu.

K mediálnímu zpravodajství o sexuálním násilí

M. L. proti Slovensku

č. 34159/17, rozsudek ze dne 14. října 2021

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení článku 8 Úmluvy, jelikož vnitrostátní soudy neposkytly stěžovateli ochranu před zásahy do jejího soukromého života, spočívajícími v sérii bulvárních článků o jejím zesnulém synovi – knězi, který se dopustil pohlavního zneužití dítěte. Ačkoli diskuse o pohlavním zneužívání dětí duchovními a přístupu římskokatolické církve k této problematice je ve veřejném zájmu, je nutno nastolit spravedlivou rovnováhu mezi svobodou projevu nakladatelství a autorů novinových článků a právem jednotlivce na respektování soukromého života.

„52. V projednávané věci Soud uznává, že téma sexuálního zneužívání ze strany kněze a reakce římskokatolické církve na něj (...) představuje veřejný zájem a že trestní kauza stěžovatelčina syna byla zvolena jako příklad ilustrující širší problém.

53. Zároveň je však Soud přesvědčen, že o tomto tématu bylo možné veřejnost informovat způsobem, jenž by tak výrazným způsobem nezasáhl do legitimních zájmů stěžovatelčina syna, a to konkrétně zprostředkováním pouze těch skutečností, které lze nalézt ve veřejně přístupných trestních spisech. V této souvislosti Soud připomíná, že je třeba rozlišovat mezi informováním o – byť i kontroverzních – skutečnostech, které mohou přispět k diskusi ve veřejném zájmu, a uváděním senzacechtivých tvrzení o soukromém životě jednotlivce (...). Zveřejnění obzvláště citlivých intimních informací o synu stěžovatelky spolu s jeho fotografií tedy nelze omluvit poukazem na veřejný zájem.“

Vyhledávání další judikatury na mezisoudy.cz pod hesly: zranitelné osoby, ochrana před špatným zacházením, respektování soukromého života, kriminalizace a stíhání zakázaného jednání, trest, účinné vyšetřování

Viz rovněž tematické příručky [Práva obětí trestných činů](#) a [Domácí násilí](#).

Další prameny mezinárodního práva

Evropská unie

- [Listina základních práv EU](#) (články 1, 4, 7 a 47)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1385 ze dne 14. května 2024 o potírání násilí na ženách a domácího násilí
(Directive (EU) 2024/1385 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on combating violence against women and domestic violence)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2012/29 ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu
(Directive (EU) 2012/29 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime)

Rada Evropy

- [Úmluva Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání](#)
- [Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí \(Istanbulská úmluva\)](#)
(Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention))
Pozn.: Česká republika zatím neratifikovala.
- Doporučení Výboru ministrů členským státům CM/Rec (2019)1 ze dne 27. března 2019 k prevenci a potírání sexismu
(Recommendation CM/Rec(2019)1 of the Committee of Ministers to member States on preventing and combating sexism)
- Doporučení Výboru ministrů členským státům Rec (2002)5 ze dne 27. března 2019 k ochraně žen před násilím
(Recommendation Rec(2002)5 of the Committee of Ministers to member States on the protection of women against violence)

Organizace spojených národů

- [Mezinárodní pakt o občanských a politických právech](#) (články 7 a 17)
- [Úmluva o právech dítěte](#) (články 19, 34 a 35)
- [Obecný komentář č. 13 \(2011\) Právo dítěte na ochranu před všemi druhy násilí](#) (Výbor OSN pro práva dítěte)
- [Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen](#) (článek 5)
- [Obecné doporučení č. 35 \(2017\) O genderově podmíněném násilí páchaném na ženách](#) (Výbor OSN pro odstranění diskriminace žen)
- [Obecné doporučení č. 38 \(2020\) O obchodování se ženami a dívkami v kontextu globální migrace](#) (Výbor OSN pro odstranění diskriminace žen)
- [Mezinárodní spolupráce pro přístup ke spravedlnosti, opravným prostředkům a pomoci pro oběti sexuálního násilí, rezoluce Valného shromáždění OSN č. 76/304 ze dne 2. září 2022](#)
(International cooperation for access to justice, remedies and assistance for survivors of sexual violence, adopted by United Nations General Assembly Resolution 76/304 of 2 September 2022)

- Deklarace základních principů spravedlnosti pro oběti trestných činů a pro oběti zneužití moci, rezoluce Valného shromáždění OSN č. 40/34 ze dne 29. listopadu 1985

(Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, adopted by United Nations General Assembly Resolution 40/34 of 29 November 1985)

Česká právní úprava a praxe

- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod (čl. 7 odst. 1 a 2, čl. 10 odst. 1 a 2)
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (§ 119a, § 185, § 185a, § 186, § 187)
- Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů
- Nález Ústavního soudu ze dne 19. března 2025, sp. zn. [Pl. ÚS 17/24](#) (k povinnosti soudu pečlivě odůvodnit uložení podmíněného trestu za sexuální trestnou činnost tak, aby prostřednictvím nepřiměřeně mírných trestů nebyla podřívána ochrana společnosti v podobě odstrašujícího účinku na případné pachatele a preventivní funkce trestního systému; k nepřijatelnosti bagatelizace újmy oběti a přenášení viny na oběť poukazem na dřívější konsenzuální povahu jejich sexuálních kontaktů s pachatelem; k možnosti Ústavního soudu zrušit v řízení o ústavní stížnosti oběti pravomocný trestní rozsudek ve výroku o trestu)
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. března 2025, sp. zn. [III. ÚS 2083/23](#) (k solidární odpovědnosti delikventů za sexuální útok na nezletilou a následné šíření videozáznamu; k sekundární viktimizaci odůvodněním soudního rozhodnutí)
- Nález Ústavního soudu ze dne 22. ledna 2025, sp. zn. [IV. ÚS 2118/24](#) (k rozhodování o adhezním nároku zvláště zranitelné oběti sexuální trestné činnosti trestním příkazem)
- Nález Ústavního soudu ze dne 22. ledna 2025, sp. zn. [IV. ÚS 2050/24](#) (k zamítnutí žádosti zvláště zranitelné oběti sexuální trestné činnosti o úhradu nákladů na znalecký posudek státem)
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. září 2024, sp. zn. [III. ÚS 381/24](#) (k nezopakování výsledku nezletilé poškozené v hlavním líčení pro obavu z její sekundární traumatizace)
- Nález Ústavního soudu ze dne 30. května 2024, sp. zn. [II. ÚS 527/23](#) (k nesplnění povinnosti státu účinně vyšetřit tvrzení oběti o nekonsenzuálním sundání kondomu během konsenzuálního pohlavního styku)
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. ledna 2023, sp. zn. [IV. ÚS 3080/22](#) (ke způsobu vyjádření nesouhlasu se sexuálním jednáním)
- Nález Ústavního soudu ze dne 3. srpna 2021, sp. zn. [II. ÚS 3003/20](#) (k nemajetkové újmě způsobené znásilněním osobě se zdravotním znevýhodněním)
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2024, sp. zn. [8 Tz 18/2024](#) (k uložení podmíněného trestu odnětí svobody za dlouhodobé sexuální zneužívání dítěte)
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. března 2022, sp. zn. [8 Tdo 163/2022](#) (k právu každého na sexuální autonomii)
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2021, sp. zn. [7 Tdo 1023/2021](#) (k projevení nesouhlasu se sexuální aktivitou odtažením a pasivitou)
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. srpna 2021, sp. zn. [8 Tdo 699/2021](#) (k projevení nesouhlasu se sexuální aktivitou polohou těla)
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. července 2019, sp. zn. [7 Tdo 864/2019](#) (ke spáchání trestného činu sexuálního nátlaku dlouhodobým stalkingem submisivní osoby)

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2017, sp. zn. [6 Tdo 450/2017](#) (ke spáchání trestného činu sexuálního nátlaku ze strany kněze vůči jeho farnici, kostelníci a třetí ženě, kterou dlouhodobě finančně podporoval)
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. září 2017, sp. zn. [8 Tdo 783/2017](#) (ke spáchání trestného činu sexuálního nátlaku ze strany sportovního trenéra vůči jeho svěřenkyni)
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. července 2014, sp. zn. [8 Tdo 1415/2013](#) (ke spáchání trestného činu sexuálního nátlaku ze strany nadřízeného vůči jeho osobní asistentce)
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 2014, sp. zn. [3 Tdo 1296/2013](#) (ke spáchání trestného činu sexuálního nátlaku ze strany tzv. lidového léčitele vůči jeho pacientce)

Norská zkušenost – potírání a prevence sexuálního násilí v Norsku

Ombudsman pro rovnost a nediskriminaci

- K potírání sexuálního násilí v Norsku přispívá významným způsobem Ombudsman pro rovnost a nediskriminaci, který podporuje rovnost a bojuje proti diskriminaci ve všech oblastech společnosti. Poskytuje bezplatné poradenství v oblasti antidiskriminačního práva, sleduje, zda Norsko plní své závazky v oblasti lidských práv, a dohlíží na činnost a oznamovací povinnost zaměstnavatelů a orgánů veřejné správy.
- Jeho mandát a úloha jsou stanoveny v norském antidiskriminačním zákoně o ombudsmanovi. Jedná se o nezávislý orgán pro rovnost financovaný z veřejných prostředků, který má přibližně 40 zaměstnanců a sídlí v Oslu.
- V severní části Norska je aktuálně zřizována pobočka Ombudsmana pro rovnost a antidiskriminaci, která se bude zabývat především rovností a potíráním diskriminace pro laponskou komunitu.

Specifické typy sexuálních deliktů

- **Zneužití mocenské nerovnováhy:** Po rozsudcích [Y proti České republice](#) a [Z proti České republice](#) se objevila otázka, zda Česká republika dostatečně postihuje jednání osoby, která k pohlavnímu styku s jinou osobou zneužije svého autoritativního postavení (kněz, lékař, osobní kouč, terapeut a pod). V Norsku je tato situace pokryta ustanovením § 295 trestního zákoníku, který výslovně zmiňuje zneužití postavení, závislosti nebo důvěry. Uvedená právní úprava je v Norsku vnímána k postihu zmíněných situací jako adekvátní a v praxi nečiní významnější problémy.

§ 295 Zneužití nerovného mocenského vztahu atd.

Trestem odnětí svobody až na šest let bude potrestán ten, kdo pro sebe nebo jinou osobu zajistí pohlavní styk nebo přiměje jinou osobu, aby na sobě vykonala úkony odpovídající pohlavnímu styku tím, že:

- a. zneužije svého postavení, závislého vztahu nebo vztahu důvěry, nebo
- b. zneužije duševní nemoci nebo mentálního postižení osoby za předpokladu, že toto jednání nespadá do působnosti § 291, nebo
- c. zneužije osobu mladší 18 let ve zvláště zranitelné životní situaci.
- d. Stejný trest se uloží osobě, která za okolností uvedených v prvním odstavci písm. a) až c) přiměje dvě nebo více osob k pohlavnímu styku mezi sebou navzájem.

- **Pohlavní styk s osobou v detenci:** Norský trestní zákoník obsahuje dále zvláštní ustanovení věnované pohlavnímu styku, který vykoná dozorce nebo jiný pracovník instituce s osobou, která je pod jeho dohledem.

§ 296 Pohlavní styk s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody nebo v jiné instituci

Trestem odnětí svobody až na šest let bude potrestán ten, kdo

- a. má pohlavní styk s osobou, která je umístěna nebo zadržována v zařízení nebo instituci pod správou vězeňské služby, policie nebo v instituci pod správou orgánu péče o dítě (Barnevernet), a která je tam pod jeho pravomocí nebo dohledem,
- b. přiměje osobu, ke které má vztah uvedený v písmenu a, aby provedla úkony odpovídající pohlavnímu styku na sobě samém nebo aby měla pohlavní styk s jinou osobou, nebo
- c. zajistí jiné osobě pohlavní styk s osobou, ke které má vztah uvedený v písmenu a.

Zamrznutí oběti

- Situace známé jako zamrznutí oběti, v nichž oběť sexuálního násilí není schopna se fyzicky či verbálně bránit, jsou postihovány na základě § 291 trestního zákoníku. Tato právní úprava se však v posledních letech ukázala ve světle konkrétních kauzistik jako problematická. Bylo kritizováno, že není jisté, zda pod ustanovení je možné subsumovat situaci, kdy muž vykoná soulož na ženě tak, že využil jejího omylu, kdy jej mylně považovala za svého manžela. Jako sporná byla řešena rovněž situace, kdy jsou oběť i pachatel pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky.

§ 291 Sexuální útok

Trestem odnětí svobody až na deset let bude potrestána osoba, která

- a. získá sexuální aktivitu násilím nebo vyhrožováním,
- b. má pohlavní styk s osobou, která je v bezvědomí nebo z jiných důvodů není schopna klást odpor, nebo
- c. násilím nebo pohrůzkou donutí osobu k pohlavnímu styku s jinou osobou nebo k úkonům odpovídajícím pohlavnímu styku na sobě samém.

Znásilnění z podstaty

- V České republice po přijetí novely trestního zákoníku účinné od 1. ledna 2025 (zákon č. 166/2024 Sb). platí, že ke zneužití bezbrannosti, což je jeden z definičních znaků trestného činu znásilnění, dochází vždy u dítěte mladšího dvanácti let.
- V Norsku je v současné době předmětem diskuze, zda věková hranice pro znásilnění z podstaty je dostatečně vysoká. Znásilnění dítěte se dle § 299 trestního zákoníku dopustí osoba, která vykoná soulož na dítěti mladším 14 let. Věková hranice pro povolený pohlavní styk je však v Norsku 16 let.
- Probíhá debata, zda je na místě zvýšit věkovou hranici pro znásilnění z podstaty na 15 let nebo po vzoru Švédska a Finska naopak snížit věkovou hranici pro pohlavní styk na 15 let a znásilnění z podstaty ponechat v aktuální podobě.

§ 299 Znásilnění dítěte mladšího 14 let

Trestem odnětí svobody až na deset let bude potrestána osoba, která

- a. má pohlavní styk s dítětem mladším 14 let,
- b. přiměje dítě mladší 14 let k jednání, které odpovídá pohlavnímu styku se sebou samým, nebo
- c. vykoná kvalifikovaný sexuální akt s dítětem mladším 14 let.

Pouze ano je ano

- Norsko prozatím stejně jako Česká republika vychází z konceptu znásilnění zvaného „ne znamená ne“, kdy je na oběti, pokud je toho jakkoli schopna, aby vyjádřila svůj nesouhlas s pohlavním stykem, a nikoli z konceptu „pouze ano je ano“, jak dlouhodobě doporučuje např. Výbor OSN pro odstranění diskriminace žen („CEDAW“).
- Dle zastánců zachování stávající právní úpravy umožňuje již dnes výklad § 291 trestního zákoníku „z jiných důvodů není schopna klást odpor“ zahrnutí širokého okruhu situací, kdy došlo k pohlavnímu styku bez souhlasu oběti.
- CEDAW dále kritizuje norskou právní úpravu, že se příliš důsledně drží ve formulacích skutkových podstat trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti genderově neutrálních formulací. Dle CEDAW by bylo vhodnější formulovat např. trestný čin znásilnění, jehož oběti jsou v drtivé většině případů ženy, se zohledněním tohoto faktu.

Prevence sexuálního obtěžování

- Sexuální obtěžování je v Norsku upraveno v zákoně o rovnosti a zákazu diskriminace.

§ 13 Zákaz obtěžování

Obtěžování na základě faktorů uvedených v prvním odstavci § 6 a sexuální obtěžování jsou zakázány.

„Obtěžování“ se rozumí jednání, opomenutí nebo výroky, které mají za cíl nebo za následek urážlivost, zastrašování, nepřátelství, ponižování nebo pokořování.

„Sexuálním obtěžováním“ se rozumí jakákoli forma nežádoucí sexuální pozornosti, která má za cíl nebo následek být urážlivá, děsivá, nepřátelská, ponižující, pokořující nebo obtěžující.

Zákaz se vztahuje na obtěžování na základě skutečných, předpokládaných, dřívějších nebo budoucích faktorů uvedených v § 6 odst. 1.

Zákaz se vztahuje také na případy, kdy je osoba obtěžována na základě svého vztahu k jiné osobě, pokud je toto obtěžování založeno na faktorech uvedených v § 6 odst. 1.

Zaměstnavatelé a vedoucí pracovníci organizací a vzdělávacích institucí jsou povinni vyloučit obtěžování a sexuální obtěžování v oblasti své působnosti a usilovat o jejich předcházení.

- Norsko usiluje o prevenci sexuálního obtěžování zejména osvětou zaměstnavatelů a zaměstnanců ve vedení. Ombudsman pro rovnost a nediskriminaci se aktuálně zaměřuje ve svých aktivitách na některá odvětví, kde je pozorován častější výskyt sexuálního obtěžování. Jedná se o poskytování restauračních služeb, kde se jej dopouští často klienti. Dále pak o stavebnictví a rybářství, kde jsou zaměstnání převážně muži a ženy se zde často nemusí cítit vzhledem k nastavené kultuře pracoviště komfortně. Ombudsman pro rovnost proto usiluje i o změnu pracovní kultury (nevhodné plakáty či vtipy na pracovišti) tak, aby zejména ženy nevylučovala z kolektivu nebo je nevystavovala nepříjemným či ponižujícím situacím.
- Ombudsman doporučuje zaměstnavatelům předcházet sexuálnímu obtěžování s využitím následujících kroků:
 - Krok 1 - Posouzení rizik: Ve spolupráci se zaměstnanci identifikujte rizika na pracovišti a zaveďte preventivní opatření.
 - Krok 2 - Kodexy chování: Společně se zaměstnanci zpracujte pravidla, jak se chovat na pracovišti. Informujte všechny o kodexu chování.
 - Krok 3 - Standardní pracovní postupy: Vypracujte postupy pro hlášení a následná opatření v případě sexuálního obtěžování. Informujte o postupu všechny zaměstnance.
 - Krok 4 - Porušení musí vést k následkům: Porušení postupů by mělo mít důsledky pro obtěžující osobu, ať už jde o kolegy, hosty nebo klienty.
 - Krok 5 - Objasněte odpovědnost vedení společnosti: Vedení má odpovědnost a vedoucí úlohu při prevenci a řešení případů sexuálního obtěžování.
 - Krok 6 - Mluvte o sexuálním obtěžování: Mluvte o sexuálním obtěžování a dalších formách obtěžování na pracovišti.

Závěr

V České republice proběhly v oblasti právní úpravy sexuálního násilí v poslední době výrazné a pozitivní změny. Bylo zajímavé vidět, že norská právní úprava postihuje sexuální násilí často poměrně kazuisticky formulovanými skutkovými podstatami, ale i tak pokrývá některé situace zneužití moci či vlivu pachatele, které bylo v ČR donedávna stíhat obtížné. Zajímavá byla rovněž skutečnost, že Norsko vychází z konceptu znásilnění, kdy ne znamená ne, a teprve zvažuje přechod na definici znásilnění založenou na absenci souhlasu.

Tato příručka má čistě informativní povahu a neobsahuje závazný právní výklad rozsudků a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. Jejich anotace, na které je v tomto dokumentu odkazováno, nejsou úředními rozhodnutími a nejsou závazné. Jsou však autorskými díly chráněnými autorským právem. Tento dokument jako celek ani jednotlivé anotace v něm obsažené proto nesmí být bez předchozího souhlasu státu reprezentovaného Ministerstvem spravedlnosti zpřístupňovány veřejnosti ani jinak užívány, zejména rozmnožovány, nad rámec volného užití dle § 30 autorského zákona a zákonných licencí dle § 31 a násl. tohoto zákona.